

Unikekoja vai unilukkareita? (12.12.2018)

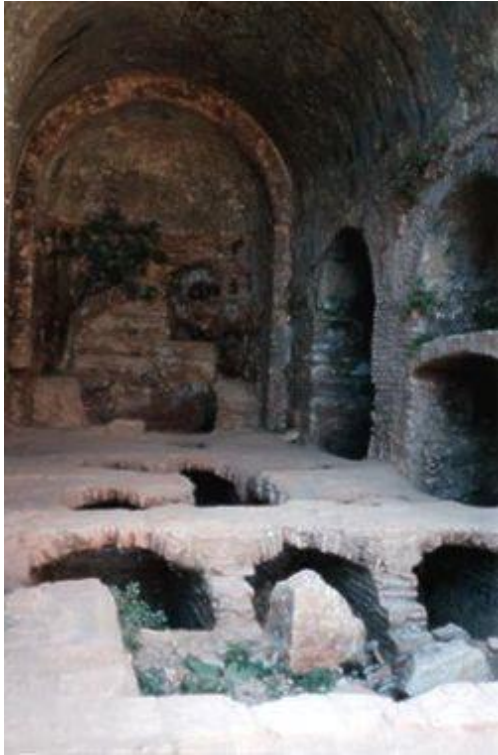
Kuvassa vasemmalla Seitsemän unikekoa saksalaisessa votiivimaalauksessa 1800-luvulta. Maalauksessa teksti "Bittet für uns Ihr hl. sieben Schläfer" (rukoilkaa puolestamme, pyhät seitsemän nukkujaa). Kuvassa oikealla kansi Kirsti Mannisen kirjasta Matti Kuusi – kansakunnan unilukkari.

Wikipedian mukaan Unikeonpäivä, monissa maissa nimeltään seitsemän nukkujan päivä, on vanha kristillinen ja myös koraanin tuntema merkkipäivä, jolla muistettiin Efesoksen seitsemää unikekoa. Legendan mukaan he pakenivat 200-luvulla kristittyjä vainonnutta keisari Deciusta luolaan ja heräsivät vasta 200 vuotta myöhemmin maailman jo muututtua kokonaan toisenlaiseksi. Suomessa nykyajan tunnetuin unikeonpäivän vieton perinne on Naantalin Unikeonpäivä. Silloin julkistetaan valtakunnan virallinen Unikeko, joksi valitaan Naantalin hyväksi toimineita henkilöitä.

Unilukkariksi taas kutsuttiin ennen suntiota tai muuta kirkonpalvelijaa, joka pitkällä kepillä herätteli nukahaneita pakolliseen jumalanpalvelukseen osallistujia. Myöhemmin unilukkari sanalle on annettu muitakin merkityksiä. Esimerkiksi Naantalin Kultarannassa kesäkautta viettävä nykyinen presidentti on joskus korostanut haluavansa tarvittaessa olla kansakunnan unilukkari, joka lyö keppiä pöytään, jos tärkeitä päätöksiä ei saada aikaiseksi.

Nykyisin tarvitsemme varmaan sekä yhteiseksi hyväksi toimivia unikekoja että ennen kaikkea aktiivisia unilukkareita, jotka herättävät meitä nostamalla esiin tärkeitä teemoja ja ajatuksia muutosten tarpeista ja mahdollisuuksista. Siksi olen antanut tämän Naantaliin kytkeytyvien juttujen sivun otsikoksi Unilukkarit Naantalissa.

Seitsemän unikeon legenda

Seitsemän unikeon luola Efesoksessa, nykyisen Turkin alueella.

Wikipedian mukaan unikekolegendan Efesoksen seitsemän unikekoa olivat Maximianus, Malcus, Marcus, Dionysius, Johannes, Serafion ja Konstantinus. Deciuksen kristittyjen vainojen aikana he piiloutuivat erääseen kaupungin ulkopuolella olevaan luolaan. Heidät kuitenkin huomattiin, ja tyranni käski tukkia luolan suun kivillä, jotta he nääntyisivät nälkään. He kuitenkin pysyivät hengissä, mutta nukahtivat ihmeellisellä tavalla ja heräsivät vasta 187 vuotta myöhemmin, kun alueen perinnökseen saanut Adolios käski orjiensa vierittää kiven pois, jotta sitä voitiin käyttää rakentamiseen. Tällöin luolaan tuli auringon valoa, joka herätti nukkujat. He luulivat nukkuneensa vain muutaman tunnin, ja nälissään he valitsivat keskuudestaan yhden, Malcuksen, toisten lähteiden mukaan Iamblikhoksen, jonka piti käydä kaupungissa ostoksilla.

Tällä välin oli kuitenkin kristinusko tullut valtionuskonnoksi, ja Efesos kuului nyt Itä-Rooman valtakuntaan. Iamblikhos hämmästeli suuresti muuttunutta kotikaupunkiaan ja erityisesti kaupungin portille ilmestynyttä suurikokoista, voittoisaa ristiä. Toisaalta hänen vanhanaikainen pukunsa ja vanhahtava kielensä hämmästyttivät leipuria, jonka luona hän asioi. Kun hän lisäksi aikoi maksaa vanhalla, Deciuksen aikaisella rahalla, hänellä epäiltiin olevan salainen aarrekätkö, ja hänet toimitettiin oikeuden eteen. Vasta tällöin hänelle selvisi, että tällä välin oli kulunut lähes kaksisataa vuotta. Kun tieto ihmeestä levisi julkisuuteen, Efesoksen piispa, papit ja virkamiehet ja lopulta keisarikin tulivat katsomaan luolaan. Siellä nukkuneet miehet siunasivat heidät, mutta kuolivat pian sen jälkeen. -Legenda pitää ihmeen tapahtumapaikkana ns. Seitsemän nukkujan luolaan (turk. *Eihan Ül-Kehf*) Efesoksen raunioalueen ulkopuolella.

Wikipedian mukaan tietävästi ensimmäisenä seitsemän unikekoa mainitsi syyrialainen piispa Jaakob Sarugilainen eräässä saarnassaan vain puoli vuosisataa unikekojen väitetyn heräämisen jälkeen. Gregorius Toursilainen käänsi 500-luvulla legendan syyriasta latinaksi, minkä jälkeen se tuli nopeasti yleisesti tunnetuksi. Kertomus seitsemästä unikeosta esiintyy myös Koraanissa, minkä vuoksi se tunnetaan myös muslimien keskuudessa.

Unikeonpäivä on muun muassa Saksassa, Tanskassa, Englannissa ja Virossa 27. kesäkuuta. Sen sijaan Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa se on kuukautta myöhemmin 27. heinäkuuta.

Unikeonpäivä Suomessa

Suomessa unikeonpäivä on ollut Hemminki Maskulaisen virsikirjan kalenterissa vuodelta 1652, mutta sitä lienee vietetty jo keskiajalla. Aikoinaan se oli Suomessakin kesäkuun lopulla, mutta siirrettiin 1720-luvulla nykyiselle päivälleen.

Tunnetuin suomalainen perinne on Naantalissa vietettävä Unikeonpäivä. Naantalissa tapahtuman juuret ulottuvat 1880-luvulle kylpyläkauteen ja nykyisessä muodossaan, jossa valitaan vuosittain Unikeko, se on ollut vuodesta 1959 lähtien. Viime vuosina muissakin kaupungeissa on alettu valita vuoden unikekoja.

Lukkari, unilukkari, kansakunnan unilukkari

Lukkari (alk. ruotsin *klockare*) oli alun perin seurakunnan kellonsoittaja ja myöhemmin kirkonvartija, kirkonpalvelija ja lasten opettaja, joka toimi papin apulaisena. Kellojen soittamiseen viittaakin nimitys, joka on lainaa ruotsin sanasta *klockare*, joka tulee sanasta *klocka*, "kello". Lukkarin muut tehtävät kuuluvat nykyään pääosin suntuille.

Unilukkariksi kutsuttiin leikkillisesti suntuota tai muuta kirkonpalvelijaa, joka pitkällä kepillä herätteli nukahtaneita jumalanpalvelukseen osallistujia. Tämä tehtävä oli kirkonpalvelijalla siihen aikaan, kun seurakuntalaisten kirkossa käyminen ja siellä jumalansanan kuuleminen oli velvollisuus.

Myöhemmin unilukkari titteliä on alettu käyttää yleisemmässä merkityksessä vaikutusvaltaisista valveutuneista henkilöistä, henkisistä johtajista, epäkohtien ja parannusten esittäjistä. Vuoden 2006 presidentin vaalien yhteydessä nykyinen presidentti ilmaisi eräässä muistiin jääneessä keskustelussa halunsa toimia kansakunnan unilukkarina tarpeen mukaan.

Naantalissa on siis kesäaikaan sekä unikekoja että unilukkareita. Ehkäpä olisi ideaa järjestää unikeonpäivien yhteydessä myös ajankohtaisiin aiheisiin tarttuvia unilukkaritilaisuuksia?